

1. GİRİŞ

Tehlikeli Malların Karayolu ile Uluslararası Taşımacılığına İlişkin Avrupa Anlaşması (ADR), uluslararası alanda 1968 yılından beri uygulanan ve bugün itibarıyla 27 Avrupa Birliği üyesi olmak üzere Türkiye'nin de içinde bulunduğu toplam 46 ülkenin taraf olduğu uluslararası bir anlaşmadır. **ADR**, yalnızca karayolu taşımacılığını ilgilendiren bir düzenleme olmayıp, tehlikeli maddenin bir noktadan diğer noktaya ulaşmasında rol alan tüm firmaları (**üreteni, alıcıyı, taşıyanı, boşaltanı, depolayanı, ambalajlayanı, elleçleyeni, aracı süreni, hatta aracı üreteni**) yükümlülük altına alan bir uygulamadır.

Ülkemiz, ADR Anlaşması'nı 2010 yılında imzalamıştır. **1 Ocak 2014** tarihi itibarıyla ulusal mevzuat olarak anlaşma koşulları yürürlüğe girmiştir. Ayrıca yine ADR kapsamında hazırlanan "**Tehlikeli Madde Güvenlik Danışmanlığı Hakkında Tebliğ**", 22.05.2014 tarihli ve 29007 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

2. ADR BELGESİ HAKKINDA BİLGİLER

2.1 ADR Belgesi'ne Sahip Olmak Neden Zorunludur?

ADR kurallarının temeli; taşımada tehlike ve risklerin minimize edilmesidir. Karayolunda taşınan tehlikeli yüklerin mümkün olan en üst seviyede güvenlik önlemleri alınmış taşıtlarla nakledilmesi, yine kuralların temel amacıdır. Mevzuatın getirdiği zorunluluğun yanı sıra üretici işletmeleri bu yaptırıma iten bir başka neden, bu kapsamda taşımacılık yapan lojistik sektörünün ilgili taşımalarını yönetmeliğin yürürlük tarihi itibarıyla ADR'li araçlarla yapma ihtiyacıdır.

ADR gereği zorunlu hale gelen eğitimler şunlardır:

- SRC5 (ADR) Sürücü Mesleki Yeterlilik Belgesi Eğitimi (**sürücü**)
- SRC5 - ADR Ek Eğitimler: Tanker, Sınıf1 ve Sınıf7 (**sürücü**)
- ADR Tehlikeli Maddeler Genel Farkındalık Eğitimi (**genel personel**)
- ADR Göreve Yönelik Mesleki Eğitim (**özel personel**)
- DGSA – Tehlikeli Madde Güvenlik Danışmanı Eğitimi (**uzman**)

SRC5, eski adıyla ADR Belgesi ADR uyarınca ve Karayolu Taşıma Yönetmeliği'ne göre tehlikeli madde taşımacılığı yapacak sürücülerin alması zorunlu mesleki yeterlilik belgesidir.

SRC5 Belgesi'ne sahip olunabilmesi için 19 saatlik SRC5 eğitiminin tamamlanması ve Bakanlık (Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı) tarafından açılan sınavdan başarıyla geçilmesi gerekir. SRC5 eğitimlerine kabul için SRC3 veya SRC4 belgelerinden birine sahiplik şartı aranır.

SRC5 kapsamında ayrıca "ADR Ek Eğitimler" yer almaktadır. Bunlar, SRC5 eğitiminin ardından taşınacak maddenin tehlike sınıfına göre özel alınacak ek eğitim ve belgelerdir:

- ADR Tanker
- Sınıf1 (patlayıcı)
- Sınıf7 (nükleer)

2.2 ADR Belgesi Nasıl Alınmaktadır?

ADR belgesinin alınması için mevzuatta yer alan şartların karşılanması gerekmektedir. Bu şartlar, taşınan tehlikeli maddenin yer aldığı sınıfa göre (radyoaktif, gaz, benzin ve benzeri) değişebilmektedir. Tehlikeli maddenin yer aldığı sınıfın gerektirdiği taşıma koşulları, her aşamada görev alan personelin eğitimi, yeterlilik sertifikaları gibi belgelerin yanı sıra taşımacılığın yapıldığı tanker, konteyner, taşınabilir basınçlı kap ve benzeri ürünlerde ADR gerekliliklerine uygun şekilde üretilmiş olmalıdır.

ADR gerekliliklerini yerine getiren kamu ya da özel kuruluşların belgeleri, Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı tarafından yetkilendirilen muayene kuruluşları tarafından verilmektedir. Ayrıca operatör ve sürücülerin, ADR yönetmeliğine uygun olarak Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı tarafından eğitim kuruluşu olarak yetkilendirilmiş kuruluşlar tarafından eğitilmeleri ve taşınan tehlikeli maddenin özelliğine uygun ve geçerli “Tehlikeli Mal Taşımacılığı Sürücü Eğitim Sertifikası (SRC5)/ADR Şoför Eğitim Sertifikası”na sahip olmaları gerekmektedir.

2.3 Hangi Maddeler Tehlikeli Madde Statüsündedir?

Tehlikeli maddeler fiziksel, kimyasal ve yapı özelliklerine (katı, sıvı, viskosite veya gaz) ve neden olabileceği tehlikelere göre sınıflandırılır.

Buna göre ana (9) ve alt sınıflarla birlikte toplam 13 tehlike madde sınıfı vardır:

1. Patlayıcı Madde ve Nesnelere
2. Gazlar
3. Yanıcı Sıvı Maddeler
- 4.1 Yanıcı Katı Maddeler
- 4.2 Kendi Kendine Yanan Maddeler
- 4.3 Su ile Temas Halinde Tehlikeli Gazlar Çıkarıcı Maddeler
- 5.1 Yakıcı (Oksitleyici) Maddeler
- 5.2 Organik Peroksitler
- 6.1 Zehirli Maddeler
- 6.2 Bulaşıcı Maddeler
7. Radyoaktif Maddeler
8. Aşındırıcı/Asidik Maddeler
9. Farklı Tehlikeleri Olan Madde ve Nesnelere

Tehlikeli malların karayoluyla naklinde ADR hükümlerine uymakla **yükümlü kılınan taraflar** aşağıdaki şekilde listelenebilir:

➤ Araç sürücüsü	➤ Yükleyici	➤ İşletmeci
➤ Gönderici/üretici	➤ Paketleyici	➤ Araç sahibi
➤ Taşıyıcı	➤ Depocu	➤ Yedek sürücü
➤ Alıcı	➤ Doldurucu	

2.4 Test, Sertifika Ve Muayene İşlemleri

Tehlikeli yüklerin taşınmasında kullanılan “Ambalajlar, Paketler, Orta Boy Dökme Konteynerler, Büyük Ambalajlar ve Tankların” onay, test, sertifikalandırma ve muayenelerine ilişkin iş ve işlemler ile üretilen bu ürünlere UN (Birleşmiş Milletler) Numarası verilmesi için Bakanlık tarafından **Türk Standartları Enstitüsü (TSE)**, 6 Mart 2013 tarihinde yetkilendirilmiştir. Bu yetkilendirme sonucunda oluşturulan sistem ile belgelendirme işlemi artık 1 Temmuz 2013 tarihinden itibaren Türkiye’de yapılmaktadır.

2.5 Basıncılı Kaplar ve Konteynerlerin Test ve Muayenesi

Tehlikeli maddelerin taşınmasında kullanılan tank-konteynerler ve taşınabilir basıncılı kaplar (Araca sabitlenen her türlü tank, basıncılı kap ve ekipman, tank vagonlar, metal olmayan tanklar, tüplü gaz tankerleri hariç) ile CSC Konvansiyonu kapsamına giren dökme yük konteynerlerin; onay, sertifikalandırma ve muayene işlemlerini yapmak üzere Bakanlık tarafından **Türk Loydu Vakfı İktisadi İşletmesi** yetkilendirilmiştir.

3. TEHLİKELİ MADDE GÜVENLİK DANIŞMANI

Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı tarafından 22 Mayıs 2014’de TMGD Tebliği ile Tehlikeli Madde Güvenlik Danışmanı (TMGD) görev yetki ve sorumlulukları belirlenmiş olup, 24 Ekim 2013 tarihinde yürürlüğe giren Tehlikeli Maddelerin Karayolu ile Taşınması Yönetmeliği gereği, **1 Eylül’den** itibaren **TMGD istihdamı** veya **hizmet alımı** Türkiye’de de zorunlu hale gelmektedir. Danışmanın asıl görevi; işletmenin başındaki kişinin sorumluluğu altında, yapılan işin gereklilikleri kapsamında en uygun araç ve faaliyetleri belirleyip kullanımını sağlayarak, en güvenli yolla bu faaliyetlerin yönetimini kolaylaştırmaktır.

3.1 Tehlikeli Madde Taşımacılığı Mesleki Yeterlilik Eğitimi

ADR kapsamında “Tehlikeli Madde Taşımacılığı Mesleki Yeterlilik Eğitimi” vermek üzere Türkiye genelinde 56 eğitim kuruluşu (24 farklı il merkezinde) yetkilendirilmiştir. Bu kurumlardan 11’i İstanbul, 6’sı İzmir, 5’i Ankara, 2’si Konya’da faaliyetine devam etmektedir.

- ✓ ADR tehlikeli madde güvenlik danışmanı eğitimi **asgari 49 ders saati** olarak uygulanır.
- ✓ Sınavlarda başarılı olan TMGD adaylarına, İdare (Tehlikeli Mal ve Kombine Taşımacılık Düzenleme Genel Müdürlüğünü) tarafından, **5 yıl geçerli** TMGD Sertifikası düzenlenir.
- ✓ TMGD, sorumlu olduğu işletmede taşıma, yükleme veya boşaltma sırasında meydana gelen bir kazanın cana, mala ve çevreye zarar vermesi durumunda; kaza hakkında bilgi toplayarak işletme yönetimine veya İdareye bir kaza raporu verir.
- ✓ TMGD'ler, ADR/RID'da yapılan değişiklikler için **2 yılda bir yenileme eğitimini** almak zorundadırlar.
- ✓ Bir TMGD, en fazla 5 işletmeye danışmanlık yapabilir.
- ✓ TMGD Sertifikası ücreti, Tebliğin yayımlandığı tarih itibarıyla, **519,00 TL**; yenileme ücreti ise **100,00 TL**'dir. TMGD Sertifikası zayi olması halinde yenileme bedeli olarak, belge ücretinin %50 si alınır.

3.2 Tehlikeli Madde Güvenlik Danışmanı Olma Şartları

TMGD olabilmek için;

- a) Üniversitelerin **lisans** bölümlerinden mezun olmak,
- b) Kaçakçılık, dolandırıcılık vb. suçlarla hükümlü bulunmamak,
- c) **Yangın söndürme eğitimine katıldığına dair** belge sunmak,
- d) TMGD Eğitim Yeterlilik Belgesi sahibi eğitim kuruluşlarında, TMGD eğitimine katılarak, **TMGD tamamlama belgesini** almak ve sınavda başarılı olmak gerekir.

3.3 İşletmelerin Sorumlulukları ve Yükümlülükleri

- 1) Bu Tebliğ kapsamında faaliyet gösteren işletmeler, **en az bir adet** tehlikeli madde güvenlik danışmanı **istihdam etmek veya** tehlikeli madde güvenlik danışmanından **hizmet almakla** yükümlüdürler.
- 2) Bir işletmede TMGD görevini TMGD Sertifikasına sahip olmak şartıyla; işletme sahibi, işletmede çalışan başka biri veya işletmede doğrudan çalışmayan biri de yapabilir.
- 3) Tehlikeli Mal ve Kombine Taşımacılık Düzenleme Genel Müdürlüğü, gerektiğinde işletmelerin istihdam etmesi gereken TMGD sayısını arttırmasını isteyebilir.
- 4) Bu Tebliğ kapsamında faaliyet gösteren işletmeler;
 - a) TMGD olarak sözleşme yaptığı veya sözleşmesine son verdiği kişi/kişileri **30 (otuz) gün** içerisinde İdareye bildirmekle,
 - b) TMGD olarak görevlendirilen kişinin, İdare'ce verilen TMGDS sahibi olduğunu, İdarenin oluşturduğu elektronik sistemden kontrol etmekle,
 - c) TMGD'nin işi gereği ihtiyacı olan tüm bilgileri vermekle ve ihtiyacı olan araç ve gereci sağlamakla,

- d) TMGD'nin tavsiye ve görüşleri doğrultusunda, tehlikeli madde taşımacılığını en emniyetli şekilde yapmakla,
- e) TMGD'nin yükümlülüklerini tam anlamıyla yerine getirebilmesi için gerekli desteği vermekle,
- f) TMGD tarafından hazırlanan yıllık raporları 5 yıl süre ile saklamak ve istendiğinde yetkili kişilere vermekle,
- g) Talep edilmesi halinde, Anlaşmaya (ADR/RID) taraf ülkelerin yetkili kurumlarına veya bu amaçla belirlenen kurumlara danışmanların irtibat bilgilerini vermekle,
- h) TMGD'nin iletişim bilgilerini, işletmede bulunan tüm çalışanlara yazılı olarak bildirmekle ve çalışanlar tarafından kolay erişilebilir yerlerde ilan etmekle,
- i) İşletmede birden fazla TMGD istihdam edilmesi halinde danışmanların görev, yetki ve sorumluluklarının paylaşımını yazılı olarak belirlemekle,
- j) yükümlüdürler.

Bu maddede yer alan hükümlere aykırı hareket eden işletmelere, ihlal edilen **her bir bent için 500,00 Türk Lirası** idari para cezası uygulanır.

- 5) İşletmeler, hazırlanmış kaza raporlarını İdarenin talebi üzerine sunmak zorundadır. Raporları sunmayan işletmelere **1.000,00 Türk Lirası** idari para cezası uygulanır.

TMGD istihdam etme muafiyeti

- ✓ **Perakende** satış yapan **akaryakıt, LPG, CNG ve LNG** istasyon işletmeleri ile LPG, CNG tüp satışı yapan işletmelerin; TMGD istihdam etmek veya TMGD hizmet alma zorunluluğu **1.1.2018** tarihine kadar aranmaz.
- ✓ **Liman tesisleri** ile **hava yolu kargo terminallerinde** tehlikeli maddeleri; gönderen, paketleyen, yükleyen, dolduran ve boşaltan işletmelerin tehlikeli madde güvenlik danışmanı bulundurma zorunluluğu **1.1.2018** tarihine kadar aranmaz.
- ✓ Karayolu Taşıma Yönetmeliğine göre **K1, K2, C1, C2, L1, L2, R1, R2** Yetki belgesine sahip olup, Tehlikeli Maddelerin Karayoluyla Taşınması Hakkında Yönetmelik kapsamında faaliyet gösteren taşımacıların TMGD bulundurma zorunluluğu **1.1.2018** tarihine kadar aranmaz.
- ✓ **Kamu kurum ve kuruluşlarında**, TMGD istihdam etmek veya TMGD'den hizmet alma zorunluluğu **1.1.2018** tarihine kadar aranmaz.

4. KAYNAKLAR

ADR Tehlikeli Madde Taşımacılık Eğitimi, www.adrsrc5.com

Tehlikeli Madde Faaliyet Belgesi Düzenlenmesine İlişkin Usul Ve Esaslar Hakkında

Yönerge, 10/04/2014 Tarih ve 15341 Sayılı Bakanlık Makam Onayı

Tehlikeli Madde Güvenlik Danışmanlığı Hakkında Tebliğ, 22 Mayıs 2014 Tarihli ve 29007 Sayılı Resmi Gazete

Tehlikeli Mal ve Kombine Taşımacılık Genel Müdürlüğü, www.tmkt.gov.tr